NCBR
Narodowe Centrum Badań i Rozwoju

PORADNIK KWALIFIKOWANIA ZADAŃ

W PROJEKTACH B+R O CHARAKTERZE SPOŁECZNO-EKONOMICZNYM

PORADNIK KWALIFIKOWANIA ZADAŃ W PROJEKTACH B+R O CHARAKTERZE SPOŁECZNO-EKONOMICZNYM

Poradnik wykonany na rzecz
Narodowego Centrum Badań i Rozwoju

przez

Politechnikę Warszawską

Warszawa, 2025
Wydanie zaktualizowane

Niniejszy dokument stanowi drugą, poprawioną i zaktualizowaną wersję ekspertyzy opracowanej w 2018 r. przez zespół badawczy Działu Badań i Analiz Centrum Zarządzania Innowacjami i Transferem Technologii Politechniki Warszawskiej. Celem aktualizacji było dostosowanie treści do obowiązujących przepisów krajowych i unijnych, w szczególności:

- ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018 poz. 1668 z późn. zm.),
- Rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. (GBER), wraz z nowelizacją Rozporządzeniem (UE) 2023/1315,

Ekspertyza została również uzupełniona o nowe przykłady projektów badawczych oraz zaktualizowaną interpretację typów badań w kontekście nauk społecznych. Zespół redakcyjny dołożył starań, aby zaktualizowany dokument odpowiadał współczesnym potrzebom instytucji publicznych oraz standardom oceny projektów B+R.

Opracowanie wersji z 2018 r.: Jarosław Chojecki, Paweł Huras, Magda Matysiak, Katarzyna Modrzejewska (koordynatora badania), dr Aleksandra Wycisk

Opracowanie aktualizacji z 2025 r.: dr Katarzyna Modrzejewska (Politechnika Warszawska)

Szczególne podziękowania kierowane są do autorytetów naukowych: prof. dr. hab. Grzegorza Sędeka; prof. dr hab. Katarzyny Szczepańskiej; prof. dr hab. Ewy Okoń-Horodyńskiej; dr hab. Ewy Chmieleckiej, prof. SGH; dr. hab. Stanisława Łobejko, prof. SGH, którzy bezinteresownie wsparli merytorycznie projekt swoją wiedzą i doświadczeniem, wskazując na trudności i podpowiadając rozwiązania związane z zawiłościami definicyjnymi badań, będących przedmiotem analiz. Zespół badawczy PW dziękuje również uczestnikom panelów ekspertów w składzie: eksperci oceniający wnioski (prof. dr hab. Bożydar Leon Jan Kaczmarek; prof. dr hab. inż. Jacek Leszczyński; prof. UW dr hab. Adam Tarnowski; dr hab. n. med. Maciej Kostrubiec; dr inż. Jolanta Brzostek-Pawłowska), eksperci ds. nauk społecznych (prof. dr hab. Katarzyna Szczepańska; dr Aleksandra Wycisk), przedstawiciele NCBR (dr inż. Anna Ostapczuk; dr Krzysztof Mazur; dr Piotr Zawadzki; Michał Baranowski; Paulina Długosz; Joanna Makocka; Monika Woźniak).

Podręcznik stanowi autorskie opracowanie członków zespołu badawczego Politechniki Warszawskiej.

Copyright © by Narodowe Centrum Badań i Rozwoju

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE 5

DEFINICJE TYPÓW BADAŃ 6

1. OMÓWIENIE DEFINICJI 9

2. CECHY CHARAKTERYSTYCZNE POSZCZEGÓLNYCH TYPÓW BADAŃ 14

3. PRZYKŁADY ZADAŃ ZAKWALIFIKOWANYCH DO POSZCZEGÓLNYCH TYPÓW BADAŃ 19

4. SPOSÓB OPISYWANIA ZADAŃ BADAWCZYCH 22

5. SCHEMAT DECYZYJNY 23

WPROWADZENIE

W niniejszym opracowaniu przedstawione zostały porady dotyczące kwalifikowania zadań badawczych w projektach o charakterze społeczno-ekonomicznym do poszczególnych typów badań: badań podstawowych, badań przemysłowych oraz prac rozwojowych. Poradnik otwiera przegląd definicji oraz charakterystyka istoty omawianego problemu. Przedstawiono również granice pomiędzy typami badań oraz ich cechy wyróżniające. Zilustrowano to przykładami zadań badawczych zakwalifikowanych do poszczególnych typów badań. W końcowej części opracowania zamieszczono praktyczne wskazówki dla wnioskodawców, dotyczące sposobu opisywania zadań badawczych w sposób przejrzysty i zrozumiały dla ekspertów dokonujących oceny.

Podręcznik powstał w wyniku opracowania ekspertyzy pt. „Ekspertyza kwalifikowania zadań w projektach o charakterze społeczno-ekonomicznym do definicji ustawy o zasadach finansowania nauki" zleconej przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, a zrealizowanej przez Politechnikę Warszawską. Badanie składało się z: opracowania szczegółowego raportu metodologicznego oraz rozbudowanej fazy badawczej, podczas której zrealizowano 17 indywidualnych wywiadów pogłębionych (IDI) z przedstawicielami NCBR, wnioskodawcami programów GOSPOSTRATEG i Innowacje Społeczne, ekspertami oceniającymi wnioski, przeprowadzono analizę danych zastanych (wnioski dotacyjne) i przegląd literatury, zebrano opinie autorytetów naukowych oraz przeprowadzono dwa panele ekspertów.

DEFINICJE TYPÓW BADAŃ

Zgodnie z obowiązującym w Polsce prawem dokumentem definiującym poszczególne typy badań jest Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. (Dz.U. 2023 poz. 531). Odnajdziemy tam pojęcia takie jak:

- **badania podstawowe** rozumiane jako prace empiryczne lub teoretyczne mające przede wszystkim na celu zdobywanie nowej wiedzy o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktów bez nastawienia na bezpośrednie zastosowanie komercyjne;
- **badania aplikacyjne**, rozumiane jako prace mające na celu zdobycie nowej wiedzy oraz umiejętności, nastawione na opracowywanie nowych produktów, procesów lub usług lub wprowadzanie do nich znaczących ulepszeń.
- **prace rozwojowe** – rozumiane jako działalność obejmująca nabywanie, łączenie, kształtowanie i wykorzystywanie dostępnej aktualnie wiedzy i umiejętności, w tym w zakresie narzędzi informatycznych lub oprogramowania, do planowania produkcji oraz projektowania i tworzenia zmienionych, ulepszonych lub nowych produktów, procesów lub usług, z wyłączeniem działalności obejmującej rutynowe i okresowe zmiany wprowadzane do nich, nawet jeżeli takie zmiany mają charakter ulepszeń.

Definicje typów badań znajdują się również w przepisach unijnych dotyczących zasad udzielania pomocy publicznej, w szczególności w **Rozporządzeniu Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r., znanym jako GBER (General Block Exemption Regulation),** które uznaje niektóre formy pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym i zwalnia je z obowiązku notyfikacji Komisji Europejskiej. Zmiany wprowadzone do GBER z dn. 23 czerwca 2023 r. (Rozporządzeniem Komisji (UE) 2023/13150, wydłużają jego okres obowiązywania do 31 grudnia 2026 r. oraz dostosowują przepisy do celów związanych z transformacją ekologiczną i cyfrową. Definicje typów badań stosowane w GBER przedstawia tabela poniżej.

Tabela 1. Definicje typów badań

Definicje typów badań stosowane w GBER	
Badania podstawowe	„Badania podstawowe" oznaczają prace eksperymentalne lub teoretyczne podejmowane przede wszystkim w celu zdobycia nowej wiedzy o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktów bez nastawienia na bezpośrednie zastosowanie komercyjne. *„fundamental research" means experimental or theoretical work undertaken primarily to acquire new knowledge of the underlying foundations of phenomena and observable facts, without any direct commercial application or use in view*
Badania przemysłowe	„Badania przemysłowe" oznaczają badania planowane lub badania krytyczne mające na celu zdobycie nowej wiedzy oraz umiejętności celem opracowania nowych produktów, procesów lub usług, lub też wprowadzenia znaczących ulepszeń do istniejących produktów, procesów lub usług. Uwzględniają one tworzenie elementów składowych systemów złożonych i mogą obejmować budowę prototypów w środowisku laboratoryjnym lub środowisku interfejsu symulującego istniejące systemy, a także linii pilotażowych, kiedy są one konieczne do badań przemysłowych, a zwłaszcza uzyskania dowodu w przypadku technologii generycznych. *„Industrial research' means the planned research or critical investigation aimed at the acquisition of new knowledge and skills for developing new products, processes or services or for bringing about a significant improvement in existing products, processes or services. It comprises the creation of components parts of complex systems, and may include the construction of prototypes in a laboratory environment or in an environment with simulated interfaces to existing systems as well as of pilot lines, when necessary for the industrial research and notably for generic technology validation.*
Eksperymentalne prace rozwojowe	„Eksperymentalne prace rozwojowe" oznaczają zdobywanie, łączenie, kształtowanie i wykorzystywanie dostępnej aktualnie wiedzy i umiejętności z dziedziny nauki, technologii i biznesu oraz innej stosownej wiedzy i umiejętności w celu opracowywania nowych lub ulepszonych produktów, procesów lub usług. Mogą one także obejmować na przykład czynności mające na celu pojęciowe definiowanie, planowanie oraz dokumentowanie nowych produktów, procesów i usług. Eksperymentalne prace rozwojowe mogą obejmować opracowanie prototypów, demonstracje, opracowanie projektów pilotażowych, testowanie i walidację nowych lub ulepszonych

Definicje typów badań stosowane w GBER	
	produktów, procesów lub usług w otoczeniu stanowiącym model warunków rzeczywistego funkcjonowania, których głównym celem jest dalsze udoskonalenie techniczne produktów, procesów lub usług, których ostateczny kształt zasadniczo nie jest jeszcze określony. Mogą obejmować opracowanie prototypów i projektów pilotażowych, które można wykorzystać do celów komercyjnych, w przypadku gdy prototyp lub projekt pilotażowy z konieczności jest produktem końcowym do wykorzystania do celów komercyjnych, a jego produkcja jest zbyt kosztowna, aby służył on jedynie do demonstracji i walidacji. Eksperymentalne prace rozwojowe nie obejmują rutynowych i okresowych zmian wprowadzanych do istniejących produktów, linii produkcyjnych, procesów wytwórczych, usług oraz innych operacji w toku, nawet jeśli takie zmiany mają charakter ulepszeń. *"Experimental development' means acquiring, combining, shaping and using existing scientific, technological, business and other relevant knowledge and skills with the aim of developing new or improved products, processes or services. This may also include, for example, activities aiming at the conceptual definition, planning and documentation of new products, processes or services; | Experimental development may comprise prototyping, demonstrating, piloting, testing and validation of new or improved products, processes or services in environments representative of real life operating conditions where the primary objective is to make further technical improvements on products, processes or services that are not substantially set. This may include the development of a commercially usable prototype or pilot which is necessarily the final commercial product and which is too expensive to produce for it to be used only for demonstration and validation purposes. | Experimental development does not include routine or periodic changes made to existing products, production lines, manufacturing processes, services and other operations in progress, even if those changes may represent improvements.*

Źródło: The General Block Exemption Regulation (Rozporządzenie Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r.) z póź. zm.

Cele poszczególnych typów badań w Ustawie i w rozporządzeniu GBER, mimo innych nazw poszczególnych typów badań (badania przemysłowe i aplikacyjne) są tożsame, a ich definicje podobne. W dalszej części poradnika odnaleźć można wyjaśnienie tych definicji wraz z podanymi przykładami.

1. OMÓWIENIE DEFINICJI

W dalszej części przedstawiono opis poszczególnych typów badań wraz z zaznaczeniem granic pomiędzy nimi.

Badania podstawowe a badania aplikacyjne

W naukach społecznych i ekonomicznych stosuje się zazwyczaj podział na badania podstawowe i aplikacyjne (często określane również jako badania stosowane – termin ten wciąż bywa używany w części środowiska naukowego). Podział badań jest szczególnie ważny z perspektywy instytucji takiej, jak NCBR, tj. nastawionej na finansowanie badań ukierunkowanych na praktyczne zastosowanie. Prowadzone analizy pokazały, że z tej perspektywy różnica pomiędzy badaniami podstawowymi a aplikacyjnymi jest subtelna i nie zawsze ostra, jednakże – możliwa do wyznaczenia. **Badania podstawowe** *mają na celu zdobycie nowej wiedzy o zjawiskach, faktach oraz procesach społecznych lub ekonomicznych,* czyli przykładowo może być to opracowanie diagnozy w danym obszarze problemowym. Natomiast **badania aplikacyjne** *podejmowane są w celu zdobycia nowej wiedzy oraz umiejętności nastawionych na opracowywanie nowych produktów, procesów lub usług lub wprowadzanie do nich znaczących ulepszeń.*

Warto zwrócić uwagę na to, że badania podstawowe w obszarze nauk społecznych i ekonomicznych niemal zawsze mają odniesienie praktyczne, zaś ich uzasadnienia często odwołują się do oczekiwanych korzyści (pożytków) w przyszłości. Zatem różnica polega głównie na efekcie prac, a w zasadzie – sposobie ich wykorzystania. Poprzestanie na opisie, diagnozie, zrozumieniu obszaru problemowego i procesów zachodzących pomiędzy badanymi zjawiskami jest domeną badań podstawowych. Natomiast w przypadku badań aplikacyjnych kluczowe jest położenie nacisku na wykorzystanie wyników badań – typowym efektem prac jest opracowanie metody (koncepcji, modelu itp.) rozwiązywania danego problemu społecznego lub ekonomicznego (m.in. na podstawie diagnoz i procesów zbadanych w ramach badań podstawowych), a następnie sprawdzenie skuteczności tego rozwiązania.

Przykładowo: *Jeżeli opracowywana jest diagnoza dotycząca wypalenia zawodowego osób 50+ i zostaje wskazane, że diagnoza ta ma służyć do przygotowania modeli przeciwdziałania wypaleniu, to jest to badanie podstawowe. Jeżeli końcowym efektem jest wypracowanie modelu, należy rozdzielić zadania (diagnoza->badania podstawowe; opracowanie modelu-> badania aplikacyjne/ przemysłowe) albo dokonać wyważenia, które zadanie wymaga*

wykorzystania większych zasobów ludzkich, finansowych, rzeczowych itp. i do tego typu badania zakwalifikować zadanie.

W przypadku programów NCBR, w których realizowane są badania społeczno-ekonomiczne, należy oczekiwać, że także w badaniach podstawowych będzie istniała konieczność wskazania, w jaki sposób zostaną wykorzystane ich wyniki w przyszłości w związku z realizowanym projektem. Samo wskazanie zastosowania co do zasady nie jest uznawane za „zastosowanie w praktyce". Choć wpływa to na zacieranie się granicy pomiędzy tymi typami badań to kluczowe jest odwołanie się do efektów prac badawczych. Wyniki badań podstawowych nie są możliwe do bezpośredniego zastosowania w praktyce. Dopiero ich przetworzenie umożliwia opracowanie sposobu rozwiązania określonego w projekcie problemu społecznego lub ekonomicznego.

W przypadku definicji badań podstawowych należy zwrócić uwagę, na zapisy ustawy, które mówią o tym, że badania prowadzone są *bez nastawienia na bezpośrednie zastosowanie komercyjne*, **czyli nie są one prowadzone w kierunku ich wdrożenia czy komercjalizacji, natomiast badania aplikacyjne powinny prowadzić do takiego wdrożenia** (i – jeżeli wypracowane „produkty" to umożliwiają – do komercjalizacji ich, np. w postaci licencji). Jednocześnie należy zwrócić uwagę, że **większość projektów o charakterze społeczno-ekonomicznym** (a co za tym idzie badań prowadzonych w trakcie ich realizacji) **nie prowadzi do komercjalizacji wiedzy.** Nie muszą one być przedmiotem działań o charakterze rynkowym. Mogą one należeć do obszaru działań z kategorii „not for profit", a ich celem może być osiągniecie określonej zmiany społecznej, a nie – przyniesienie dochodu. Dlatego bardziej adekwatnym określeniem wydaje się wdrożenie lub zastosowanie, przy czym, wdrożenie nie ogranicza się jedynie do wprowadzenia na rynek, ale obejmuje również praktyczne zastosowanie wyników badań w różnych kontekstach społeczno-gospodarczych (zgodnie z definicją wdrożenia w *„Komercjalizacja, wdrożenia i transfer technologii. Definicje i pomiar. Dobre praktyki wybranych krajów". Warszawa, 2020 : NCBR. s. 12*.)

Badania aplikacyjne a badania przemysłowe

Pojęcia badań aplikacyjnych w ustawie – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz badań przemysłowych, określonych w Rozporządzeniu Komisji (UE), odnoszą się do podobnego zakresu działalności badawczej, jednak nie są tożsame. Oba typy badań mają wspólny cel, jakim jest zdobycie nowej wiedzy i umiejętności służących opracowaniu nowych lub znacząco ulepszonych produktów, procesów i usług**.** Istnieje jednak różnica w poziomie szczegółowości obu definicji: badania aplikacyjne w polskim prawie są ujęte ogólnie i bez wskazania konkretnych działań technicznych, badania przemysłowe w GBER zostały opisane znacznie precyzyjniej. Obejmują one m.in. projektowanie elementów systemów złożonych,

budowę prototypów w warunkach laboratoryjnych lub symulowanych oraz tworzenie linii pilotażowych. Tym samym, aby badania aplikacyjne mogły zostać zakwalifikowane jako badania przemysłowe w rozumieniu przepisów unijnych, muszą spełniać określone warunki techniczne i organizacyjne wynikające z rozporządzenia GBER, w **szczególności odpowiadać zakresowi poziomów gotowości technologicznej TRL 3–6.** TRL (*ang. Technology Readiness Level)* to skala służąca do oceny dojrzałości technologii, obejmująca dziewięć poziomów – od pomysłu i wstępnej koncepcji (TRL 1) do pełnego wdrożenia rynkowego (TRL 9). Zakres TRL 3–6 obejmuje etap od potwierdzenia wykonalności koncepcji (TRL 3), przez opracowanie, walidację i demonstrację prototypu w warunkach laboratoryjnych lub zbliżonych do rzeczywistych (TRL 4–6). Oznacza to, że badania te muszą prowadzić do powstania rozwiązania możliwego do przetestowania w praktyce, choć jeszcze niegotowego do pełnego wykorzystania komercyjnego.

W praktyce oznacza to, że badania aplikacyjne mogą być traktowane jako równoważne badaniom przemysłowym, o ile zakres planowanych prac odpowiada wymaganiom wskazanym w art. 2 pkt 85 GBER. W przypadku ubiegania się o wsparcie w ramach pomocy publicznej zgodnej z GBER, istotne jest więc nie tylko formalne nazewnictwo, ale rzeczywisty charakter realizowanych działań badawczych.

Badania aplikacyjne/ przemysłowe a prace rozwojowe

Badania aplikacyjne oraz przemysłowe to działania badawcze, których celem jest zdobycie nowej wiedzy ukierunkowanej na rozwiązanie konkretnego, praktycznego problemu społecznego, instytucjonalnego lub gospodarczego. W tym ujęciu mogą to być np. badania nad skutecznością polityk publicznych, analiza efektywności narzędzi wspierających integrację społeczną, czy diagnoza potrzeb użytkowników systemów edukacyjnych lub zdrowotnych. Kluczowe jest to, że badania te mają charakter poznawczy – tworzą podstawę do dalszych działań, ale same w sobie nie wprowadzają jeszcze trwałych zmian w praktyce.

Z kolei prace rozwojowe w naukach społecznych stanowią etap wykorzystania wyników badań w celu opracowania konkretnych rozwiązań służących zmianie rzeczywistości społecznej, organizacyjnej czy instytucjonalnej. Obejmują one np. tworzenie narzędzi diagnostycznych dla instytucji edukacyjnych, wdrażanie modeli partycypacji obywatelskiej w samorządach, czy opracowanie i pilotaż usług mobilności publicznej, które stanowią alternatywę dla prywatnych samochodów. Prace rozwojowe są więc procesem, w którym wiedza generowana wcześniej – w badaniach aplikacyjnych – jest przekuwana na konkretne prototypy rozwiązań, modele interwencji, narzędzia wspierające podejmowanie decyzji lub działania operacyjne. Ważnym wyróżnikiem jest fakt, że te rozwiązania są testowane

w praktyce, często z udziałem końcowych użytkowników, i podlegają iteracyjnej ocenie oraz udoskonalaniu.

Samo pojęcie badań przemysłowych może być mylące, gdyż nakierowuje myślenie na kwestie związane z produkcją przemysłową. Natomiast definicja **badań przemysłowych wskazuje, że pojęcie może być stosowane również w kontekście badań społeczno-ekonomicznych.** W rozumieniu badań przemysłowych silny akcent położony został na opracowanie **nowego produktu, procesu lub usługi, co wymaga zazwyczaj wykorzystania i zdobycia nowej wiedzy w obszarze uznanym za problemowy.** Produkty, procesy i usługi można rozumieć jako pewne metody (koncepcje) rozwiązywania problemów społecznych lub ekonomicznych. Metody te opracowywane są w ramach badań przemysłowych. Zazwyczaj powstaje model rozwiązania danego problemu, który weryfikowany jest (testowany) w warunkach zbliżonych do rzeczywistych („laboratoryjnych"), np. na wybranej grupie osób, instytucji, podmiotów itp.

W przypadku nauk społecznych model ten może być rozumiany jako „prototyp", czyli działające rozwiązanie, które poddaje się testom (pilotażowi) na wybranej (wyselekcjonowanej) wąskiej grupie odbiorców docelowego rozwiązania. Ze względu na stosowanie pojęcia „prototyp" w definicjach ustawowych będzie ono wykorzystywane w dalszej części poradnika (mimo że jest charakterystyczne dla nauk technicznych).

Pojęcie „prototyp" występuje zarówno w definicji badań przemysłowych, jak i prac rozwojowych, jednak jego znaczenie w obu przypadkach jest odmienne. W ramach badań przemysłowych opracowanie prototypu służy przede wszystkim **potwierdzeniu wykonalności i funkcjonowania nowego rozwiązania –** obejmuje zbudowanie pierwszego modelu, który umożliwia zweryfikowanie koncepcji oraz zbadanie jego kluczowych elementów technicznych lub społeczno-ekonomicznych. Natomiast w pracach rozwojowych „prototyp" oznacza **kolejną wersję rozwiązania**, rozwijaną i udoskonalaną w oparciu o wiedzę zdobytą na wcześniejszych etapach badań. Jest to już rozwiązanie zbliżone do wersji końcowej, przygotowywane w celu przetestowania w warunkach rzeczywistych oraz dostosowania do praktycznego zastosowania i wdrożenia.

Prace rozwojowe bazują na dostępnej wiedzy w celu dopracowania i przygotowania do wdrożenia nowych metod (koncepcji) lub ulepszenia rozwiązania danego problemu społecznego lub ekonomicznego. Testowanie prowadzone jest zazwyczaj na szerszą skalę niż w przypadku badań przemysłowych. W ramach tych prac można dopracowywać poszczególne elementy składowe tworzące finalne rozwiązanie, np. platformę internetową, która będzie obsługiwała opracowaną metodę. Prace rozwojowe mogą również obejmować zarządzanie procesem, czyli planowanie wdrożenia (przygotowanie niezbędnych

elementów), kontrolę czy ewaluację wypracowanych rozwiązań. Prace rozwojowe mogą powstawać w wyniku kumulacji dostępnej już wiedzy, co oznacza, że ryzyko niepowodzenia jest zdecydowanie mniejsze niż w przypadku badań przemysłowych. Prace rozwojowe nie obejmują rutynowych i okresowych zmian wprowadzanych do istniejących metod (modeli) rozwiązywania problemów społecznych, nawet jeśli takie zmiany mają charakter ulepszeń.

Ponadto oba typy różnią się skalą dopracowania efektu badań. W przypadku zakończenia badań przemysłowych może istnieć dodatkowa potrzeba przeprowadzenia kolejnych uzupełniających prac badawczych. W przypadku zakończenia prac rozwojowych dane rozwiązanie nie powinno wymagać kolejnych badań potrzebnych do wdrożenia rozwiązania.

Warto zwrócić uwagę, że – w odróżnieniu od projektów z zakresu nauk technicznych – w naukach społecznych prace rozwojowe nie zawsze muszą być nastawione na zysk. W przypadku nauk społecznych możliwe powinno być wykorzystywanie wyników prac w praktyce społeczno-gospodarczej, np. do poprawy sytuacji w obszarze problemowym, wskazywania dróg rozwiązywania problemów społecznych czy potencjalnego wkładu w umacnianie instytucji społecznych itp.

2. CECHY CHARAKTERYSTYCZNE POSZCZEGÓLNYCH TYPÓW BADAŃ

W poniższej tabeli zostały zebrane cechy charakterystyczne poszczególnych typów badań. Należy traktować je jako wyróżniki wskazujące na cechy charakterystyczne poszczególnych definicji, a nie warunki obligatoryjne. Zostały one opracowane w oparciu o definicje ustawowe oraz doprecyzowane na podstawie opinii ekspertów i wyników prowadzonych analiz.

Tabela 2. Cechy charakterystyczne poszczególnych typów badań

BADANIA PODSTAWOWE **Odpowiedź na pytania:** *co i dlaczego, jakie procesy i zależności zachodzą pomiędzy badanymi zjawiskami, w jaki sposób badać zagadnienia?* **OPRACOWANIA TEORETYCZNE (MODELE TEORETYCZNE)**	**BADANIA APLIKACYJNE** **Odpowiedź na pytania:** *jak to wykorzystać, w jaki sposób zastosować, jak to będzie użyteczne, jak rozwiązać dany problem społeczny lub ekonomiczny?* **NASTAWIENIE NA WYKORZYSTANIE W PRAKTYCE NOWEJ WIEDZY (MODEL OPERACYJNY)**	**PRACE ROZWOJOWE** **Odpowiedź na pytania:** *jak coś wdrożyć, jak implementować, jak coś udoskonalić, jak coś dopracować?* **ADAPTACJA ISTNIEJĄCEJ WIEDZY**
PRZYKŁADY REZULTATÓW		
➲ Identyfikacja i opisanie problemów społecznych lub ekonomicznych. ➲ Teorie oraz modele teoretyczne. ➲ Diagnoza (wyjaśnienie, wzajemne relacje) problemów (procesów) społecznych lub ekonomicznych. ➲ Diagnoza lub wyjaśnienie mechanizmów, wzajemnych relacji wybranych problemów lub procesów społecznych bądź ekonomicznych.	➲ Nowa wiedza (pozyskiwanie nowej wiedzy w wyniku badań lub łączenia już istniejącej wiedzy) m.in. w zakresie tworzenia (projektowania) nowych procesów, produktów, usług ➲ Opracowanie know-how (wiedza/ umiejętność, będąca sposobem rozwiązania problemu społecznego lub ekonomicznego).	➲ Udoskonalona i gotowa (przetestowana) do zastosowania metoda/ koncepcja rozwiązania badanego problemu społecznego lub ekonomicznego (na podstawie istniejących rozwiązań i wiedzy), ➲ Opracowane sposoby wdrożenia danej metody/ koncepcji rozwiązania badanego problemu społecznego lub ekonomicznego.

➲ Analiza postaw, przekonań i zachowań wybranych grup społecznych lub użytkowników usług i produktów. ➲ Badanie wzorców postępowania oraz wpływu czynników społecznych, gospodarczych lub kulturowych na określone zjawiska. ➲ Analiza uwarunkowań społecznych, gospodarczych lub politycznych wpływających na funkcjonowanie grup, instytucji lub procesów społecznych. *Badania te nie muszą mieć bezpośredniego zastosowania w praktyce, ale w ramach projektów realizowanych w NCBR powinny stanowić wkład w pozostałe zadania.*	➲ Opracowanie modeli metod/ koncepcji rozwiązywania danych problemów społecznych lub ekonomicznych. ➲ Opracowanie pierwszego możliwego do przetestowania rozwiązania (pierwszy „prototyp"). ➲ Identyfikacja barier i szans związanych z wdrażaniem nowych rozwiązań społecznych, organizacyjnych lub technologicznych. ➲ Projektowanie oraz testowanie, w warunkach eksperymentalnych lub symulowanych, nowych narzędzi, procedur lub technologii wspierających rozwiązywanie problemów społecznych. ➲ Identyfikacja i konceptualizacja praktyk, procesów lub zachowań kluczowych dla wdrażania innowacyjnych rozwiązań w określonym kontekście społecznym. ➲ Mapowanie potrzeb, zasobów lub barier w środowisku społecznym, gospodarczym lub instytucjonalnym - integracja danych w celu przygotowania do wdrażanie nowych rozwiązań. ➲ Opracowanie modelu analitycznego umożliwiającego typologię grup społecznych, zjawisk lub obszarów interwencji, stanowiącego podstawę dla projektowania działań praktycznych.	➲ Rozwój oraz praktyczne zastosowanie technologii, narzędzi lub procedur wspierających rozwiązywanie określonych problemów społecznych lub gospodarczych. ➲ Opracowanie wskazówek, narzędzi lub procedur wspierających procesy decyzyjne w zakresie zarządzania społecznymi, gospodarczymi lub przestrzennymi aspektami wdrażania rozwiązań. ➲ Opracowanie wytycznych, rekomendacji lub instrumentów politycznych wspierających wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w określonym kontekście społecznym lub terytorialnym. ➲ Współtworzenie narzędzia operacyjnego lub praktycznego rozwiązania wspierającego wdrażanie koncepcji lub polityki publicznej w danym obszarze. ➲ Stworzenie funkcjonalnej platformy lub systemu wspierającego wdrażanie strategii lub działań w zakresie rozwoju społecznego, gospodarczego lub przestrzennego. ➲ Opracowanie kompleksowej strategii wdrażania rozwiązań w wybranym obszarze społecznym lub gospodarczym, wraz z zestawem narzędzi monitorowania skuteczności realizacji tej strategii.
➲ CECHY CHARAKTERYSTYCZNE		
➲ Skupiają się na identyfikacji problemów, diagnozie procesów społecznych i	➲ Skupiają się na opracowywaniu modeli, metod, koncepcji, know-how	➲ Skupiają się na opracowaniu, testowaniu i doskonaleniu rozwiązań o charakterze

wyjaśnianiu mechanizmów rządzących zachowaniami społecznymi lub gospodarczymi. ➲ Mają charakter poznawczy i eksploracyjny, ukierunkowany na opisanie i wyjaśnienie rzeczywistości społecznej. ➲ Oryginalne opracowanie. ➲ Nowa wiedza (w tym łączenie wiedzy w celu stworzenia nowych teorii, modeli teoretycznych): o Podstawy zjawisk i faktów i ich ukierunkowanie, o Zależności między zjawiskami lub faktami, o Tendencje w kształtowaniu się zjawisk lub faktów, ➲ Brak nastawienia na bezpośrednie zastosowania w praktyce lub komercjalizację, jednakże badania powinny być bezpośrednio związane z zakresem realizowanego projektu oraz powinny być pomocne na innych etapach projektu, ➲ Opracowanie metodologii (jak badać zagadnienia, jak dokonywać pomiaru).	oraz projektowaniu prototypowych rozwiązań możliwych do przetestowania. ➲ Łączenie teorii z praktyką (umiejętność przełożenia wiedzy na praktykę). ➲ Pierwsze testowanie na wyselekcjonowanej grupie odbiorców lub w warunkach zbliżonych do rzeczywistych (warunki „laboratoryjne"). ➲ Często obejmują analizy barier i szans wdrożeniowych oraz mapowanie potrzeb i zasobów. ➲ Organizowanie i zarządzanie procesami wykorzystania nowej wiedzy bądź jej zdobycia w celu opracowania nowych metod rozwiązywania problemów społecznych lub ekonomicznych (m.in. produkty, procesy i usługi). ➲ Stosunkowo wysoki lub średni poziom ryzyka związany z niepowodzeniem i sytuacjami nieprzewidzianymi. ➲ Potwierdzenie (lub nie) skuteczności danego wymyślonego i opracowanego rozwiązania.	operacyjnym lub wdrożeniowym. ➲ Celem jest przygotowanie do praktycznego zastosowania metod, narzędzi, strategii lub polityk publicznych wypracowanych na wcześniejszych etapach badań. ➲ Opracowane rozwiązanie nie wymaga dalszych badań jest gotowe do wdrożenia. ➲ Uwzględniają monitorowanie skuteczności wdrażanych rozwiązań, optymalizację oraz dostosowanie ich do lokalnych, społecznych i instytucjonalnych uwarunkowań. ➲ Charakter wdrożeniowy, operacyjny i praktyczny – służą dostarczeniu skutecznych narzędzi do rozwiązywania problemów społecznych lub gospodarczych. ➲ Łączenie różnych know-how w celu osiągniecia efektu synergii. ➲ Optymalizacja metody rozwiązania problemu. ➲ Kolejny „prototyp" powstały lub udoskonalony na podstawie istniejącej wiedzy (prototyp funkcjonuje w świecie rzeczywistym, przetestowany został na szerszą skalę), ➲ Badania dot. elementów procesu zarządzania wdrożeniem (np. badania rynku, badania opłacalności ekonomicznej, ocena korzyści). ➲ Niski poziom ryzyka związany z niepowodzeniem i sytuacjami nieprzewidywalnymi.

Źródło: opracowanie własne PW.

W poniższej tabeli zostały zestawione najważniejsze różnice wynikające z opisu zaprezentowanego w poprzedniej tabeli. Pewne cechy definicji są wspólne. Należy również zwracać uwagę na cechy, które nie zostały przypisane do danego typu badań, co może ułatwić zakwalifikowanie danego zadania. Badacze dołożyli wszelkich starań, by uwzględnić specyfikę badań społecznych i ekonomicznych w formułowaniu zestawienia. Ze względu na różnorodność projektów badawczych i podejmowanych problemów przedstawiono najważniejsze różnice, a katalogu nie należy traktować jako zamkniętego.

Tabela 3. Zestawienie najważniejszych różnic pomiędzy typami badań

Cecha	Badania podstawowe	Badania aplikacyjne	Prace rozwojowe
Cechy wynikające bezpośrednio z treści definicji ustawowych			
Zastosowanie w praktyce		X	X
Zdobywanie, łączenie, kształtowanie i wykorzystywanie dostępnej aktualnie wiedzy			X
Nowe zastosowanie wiedzy		X	
Nowe produkty, procesy lub usługi lub wprowadzenie znaczących ulepszeń		X	X
Przygotowanie „prototypu" (pierwsza metoda rozwiązania problemu społecznego lub ekonomicznego)		X	
Pilotaż pierwszej wersji rozwiązania możliwej do testowania		X	
Pilotaż kolejnych wersji rozwiązania (jeżeli poprzednie okazało się skuteczne) w celu dalszego udoskonalenia technicznego produktów			X
Przygotowanie pierwszego rozwiązania („prototypu") jest zbyt kosztowne, aby móc wykonać testy			X
Oryginalne prace badawcze	X		
Nowa wiedza	X	X	
Brak nastawienie na zastosowanie komercyjne	X		
Cechy wynikające pośrednio			
Wysoki lub średni poziom ryzyka związany z niepowodzeniem i sytuacjami nieprzewidywalnymi		X	
Nowe metody rozwiązywania problemów społecznych lub ekonomicznych		X	
Tworzenie elementów składowych systemu		X	
Wypracowanie modelu empirycznego		X	
Know-how – wiedza/ umiejętność potrzebna do opracowania rozwiązania problemu społecznego lub ekonomicznego		X	
Opracowanie metody rozwiązania danego problemu społecznego lub ekonomicznego		X	
Testowanie na kontrolowanej grupie (osoby, podmioty itp.) w tzw. warunkach „laboratoryjnych"		X	

Cecha	Badania podstawowe	Badania aplikacyjne	Prace rozwojowe
Wykorzystanie komercyjne, tj. przynoszące dochody/ przychody		*Może być przewidywane w przyszłości*	X
Niski poziom ryzyka związany z niepowodzeniem i sytuacjami nieprzewidywalnymi			X
Wykorzystanie istniejącej wiedzy w celu doskonalenia metod i rozwiązań problemów społecznych lub ekonomicznych			X
Diagnoza problemu społecznego	X		
Wypracowanie teorii lub modelu teoretycznego	X		
Opracowanie metodologii badania	X		
Know-how – wiedza/ umiejętność potrzebna do wdrożenia danego rozwiązania			
Oparcie prac na wynikach badań, wskazujących na skuteczność danego rozwiązania (optymalizacja i kalibracja danego rozwiązania)			X
Testowanie w warunkach rzeczywistych na ostatecznych odbiorcach			X
Opracowanie sposobu wdrożenia i badanie możliwości wdrożenia			X
Końcowa ewaluacja rozwiązania na grupie docelowej			X

Źródło: opracowanie własne PW.

3. PRZYKŁADY ZADAŃ ZAKWALIFIKOWANYCH DO POSZCZEGÓLNYCH TYPÓW BADAŃ

Przykłady zadań badawczych zakwalifikowanych do poszczególnych typów badań, zostały przedstawione w tabeli poniżej.

Tabela 4. Przykłady zadań przypisanych do poszczególnych typów badań

Lp.	Badania podstawowe	Badania przemysłowe	Prace rozwojowe
1.	Analiza procesów poznawczych osób w wieku 65+. Badanie i analiza wpływu czynników poznawczych osób w wieku 65+ na decyzje zakupowe.	Opracowanie modelu segmentacji i profilu społeczno-ekonomicznego klientów w grupie wiekowej 65+ wg kluczowych zmiennych bazujących na wiedzy o procesach poznawczych seniorów.	Wdrożenie serwisu transakcyjnego i modelu zakupowego w instytucji finansowej dla klientów z grupy wiekowej 65+.
2.	Diagnoza – opracowanie teoretycznego modelu dostosowywania mediów elektronicznych do możliwości rozwojowych dzieci z perspektywy zagrożeń.	Identyfikacja i kategoryzacja zagrożeń oraz pozytywnych efektów związanych z korzystaniem z aplikacji mobilnych przez dzieci. Rozpoznanie potrzeb rodziców w zakresie bezpiecznego korzystania z aplikacji mobilnych przez ich dzieci. Wypracowanie standardów certyfikacji i oceny aplikacji pod kątem bezpieczeństwa i dostosowywania do wieku dzieci.	Kategoryzacja istniejących na rynku aplikacji mobilnych przeznaczonych dla dzieci i stworzenie katalogu aplikacji. Opracowanie prototypu serwisu internetowego i aplikacji mobilnej do obsługi katalogu bezpiecznych aplikacji.
3.	Diagnoza stanu konsultacji społecznych w samorządach w Polsce.	Przygotowanie nowego modelu dialogu w procesie konsultacji społecznych. Przetestowanie nowego modelu procesu konsultacji społecznych na 2 wybranych urzędach miejskich.	Przygotowanie prototypu platformy internetowej implementującej założenia modelu dialogu wraz z dokumentacją techniczną oraz konsultacje. Opracowanie sposobu wdrożenia modelu konsultacji społecznych w urzędach.
4.	Opracowanie metodyki szacowania strat i marnotrawstwa żywności.	Opracowanie założeń monitoringu żywności przekazywanej na cele charytatywne oraz giełdy darowizn żywności.	Opracowanie krajowej strategii przeciwdziałania marnotrawieniu żywności.

Lp.	Badania podstawowe	Badania przemysłowe	Prace rozwojowe
		Opracowanie systemu monitorowania marnowanej żywności i efektywnego programu racjonalizacji strat i ograniczania marnotrawstwa żywności.	
5.	Analiza bezpieczeństwa stosowania technologii VR przez osoby po porażeniu mózgowym.	Opracowanie prototypu narzędzia telerehabilitacji z wykorzystaniem technologii VR.	Optymalizacja narzędzia telerehabilitacji z wykorzystaniem technologii VR pod kątem specyfiki różnych grup wiekowych.
6.	Uwarunkowania kultury organizacyjnej w polskich przedsiębiorstwach a wartości i prawa człowieka.	Określenie znaczenia wartości kultury organizacyjnej wybranych przedsiębiorstw z perspektywy praw człowieka.	Opracowanie programu ochrony wartości i praw człowieka w wybranych przedsiębiorstwach z perspektywy ich kultury organizacyjnej.
7.	Analiza postaw i zachowań związanych z mobilnością będących alternatywą wobec prywatnych samochodów; badania nad mechanizmami zmiany nawyków transportowych	Identyfikacja barier i szans w upowszechnianiu różnych sposobów przemieszczania się, a także diagnoza działań ułatwiających trwałą zmianę przyzwyczajeń dotyczących sposobów korzystania ze środków transportu.	Opracowanie i testowanie metod współtworzenia nowych usług mobilności oraz narzędzi oceny ich wpływu na jakość powietrza; przygotowanie dokumentacji do wdrażania rozwiązań w innych miastach.
8.	Analiza wzorców konsumpcji i produkcji żywności w miastach oraz wpływu czynników środowiskowych i społecznych na postawy żywieniowe; identyfikacja mechanizmów zmiany zachowań konsumenckich.	Projektowanie i testowanie w warunkach eksperymentalnych nowej technologii samodzielnej, zrównoważonej produkcji żywności w warunkach miejskich; ocena wpływu rozwiązania na postawy i zachowania mieszkańców.	Rozwój i praktyczne zastosowanie technologii domowej produkcji żywności w korytarzach bloków miejskich; opracowanie zaleceń i rekomendacji dla zrównoważonej polityki miejskiej w zakresie żywności.
9.	Analiza złożoności koncepcji miast 15-minutowych (15mC), badanie uwarunkowań politycznych i społecznych generujących konflikty wokół użytkowania przestrzeni miejskiej.	Identyfikacja i konceptualizacja praktyk oraz procesów planistycznych w warunkach konfliktu interesów; opracowanie ram analitycznych dla rozpoznania napięć między funkcjami mobilności i miejsca.	Opracowanie wskazówek i narzędzi wspierających procesy decyzyjne w zarządzaniu konfliktami przestrzennymi w miastach dążących do wdrażania koncepcji 15mC.

Lp.	Badania podstawowe	Badania przemysłowe	Prace rozwojowe
10.	Analiza pojęcia sprawiedliwości społecznej i środowiskowej w kontekście miejskim; badanie relacji między dostępnością a nierównościami społecznymi w miastach 15-minutowych	Mapowanie dostępności zrównoważonych środków transportu dla różnych grup społecznych; integracja danych o postrzeganym i faktycznym ruchu mieszkańców; opracowanie koncepcji lokalizacji usług.	Opracowanie wytycznych i instrumentów politycznych dla urbanistów służących wdrażaniu zasad sprawiedliwości społecznej i środowiskowej w projektowaniu miast 15-minutowych.
11.	Analiza teorii praktyki społecznej, koncepcji sprawiedliwości społeczno-przestrzennej i uwarunkowań transformacji mobilności w środowiskach o niskiej gęstości zaludnienia	Projektowanie i testowanie narzędzia w warunkach eksperymentów przejściowych w pięciu miastach europejskich; badanie skuteczności wdrażania koncepcji 15mC w zróżnicowanych kontekstach przestrzennych.	Współtworzenie narzędzia dla praktyków wspierającego wdrażanie koncepcji 15mC w peryferyjnych obszarach miejskich; tworzenie ponadnarodowego meta-labu i uogólnienie wyników w formie praktycznych wytycznych.
12.	Identyfikacja aktualnego stanu wiedzy, analizowanie dobrych praktyk i zdefiniowanie kryteriów transformacji przestrzeni miejskiej; rozpoznanie uwarunkowań społecznych i środowiskowych zielonej regeneracji	Projektowanie i testowanie prototypu narzędzia z wykorzystaniem konkretnej technologii, modelowania wielokryterialnego oraz algorytmów wspierających zieloną transformację przestrzeni miejskiej w różnych kontekstach.	Stworzenie platformy jako funkcjonalnego narzędzia wspierającego wdrażanie strategii regeneracji urbanistycznej; opracowanie procedur operacyjnych i interfejsów użytkownika dla szerokiego grona interesariuszy.
13.	Analiza wpływu miejskich programów rewitalizacji na transformację energetyczną i sprawiedliwość społeczną; identyfikacja nierówności energetycznych oraz ryzyk zielonej gentryfikacji w zdegradowanych dzielnicach miejskich.	Opracowanie modelu analitycznego umożliwiającego typologię dzielnic w niekorzystnej sytuacji i powiązanie ich z barierami transformacji energetycznej; testowanie strategii rewitalizacji zorientowanych na PED (*Positive Energy Districts*) w ramach *Living Labs*.	Opracowanie miejskich strategii rewitalizacji uwzględniających lokalną energię odnawialną i sprawiedliwą transformację; opracowanie narzędzi monitorowania skuteczności wdrażania strategii oraz ich integracji z politykami metropolitalnymi.

Źródło: opracowanie własne PW na podstawie dotychczasowych aplikacji konkursowych w programach Innowacje Społeczne i GOSPOSTRATEG, The IdeaLab Call for Full proposals – Program Badania Stosowane, Fundusze Norweskie i EOG, TransAtlantic Platform, Driving Urban Transition -, DUT Call 2022, 2023

4. SPOSÓB OPISYWANIA ZADAŃ BADAWCZYCH

W celu ułatwienia ekspertom oceny zasadności kwalifikacji zadań do poszczególnych typów badań (aby eksperci dobrze rozumieli specyfikę i zakres danego zadania badawczego opisanego we wniosku) zaleca się wnioskodawcom jednoznaczne i precyzyjne wskazywanie, do którego z typów badań dane zadanie powinno zostać zakwalifikowane.

Kwalifikacja zadania badawczego powinna przebiegać w następujących krokach:

1. Dokładne zdefiniowanie celu badania, np. diagnoza stosowanych podejść do konsultacji społecznych w samorządach (badanie podstawowe), opracowanie nowego modelu konsultacji społecznych (badanie stosowane/ przemysłowe), opracowanie platformy wykorzystywanej do konsultacji społecznych (prace rozwojowe). Już cel badania powinien pokazywać, z jakim typem badania mamy do czynienia.
2. Dokładne zdefiniowanie efektu („produktu") powstałego, w przypadku:
   - badań podstawowych typowymi efektami prac są: teoria, koncepcja, diagnoza, opisanie relacji, model teoretyczny itp.;
   - badań przemysłowych typowymi efektami prac są: metoda (sposób, pomysł) rozwiązania problemu społecznego lub ekonomicznego, sposób zastosowania tej metody, „prototyp" przetestowany w kontrolowanych warunkach;
   - prac rozwojowych typowymi efektami prac są: opracowane i gotowe do wdrożenia metody rozwiązania danego problemu.
3. Opisanie w kilku zdaniach, jaki jest stan wiedzy naukowej w obszarze planowanego zadania badawczego. Działanie to ma na celu określenie, czy badania przyczynią się do powstania nowej wiedzy (badania podstawowe, stosowane, przemysłowe) czy działania wykorzystują jedynie gotowe rozwiązania (prace rozwojowe) i są adaptowane w ramach projektu. Jeżeli korzysta się z istniejących zasobów wiedzy, ale w ramach badań powstanie nowa wiedza, badanie takie będzie miało charakter badań przemysłowych (stosowanych).

Nie zawsze istnieje możliwość pełnego rozdzielenia typów badań w zadaniu. W takim przypadku należy określić dominujący (pod względem potrzebnych zasobów do realizacji zadania) typ i to on powinien zostać zaakcentowany w opisie.

5. SCHEMAT DECYZYJNY

Zastosowanie poniższego schematu umożliwia wstępną klasyfikację przedsięwzięcia badawczego poprzez przyporządkowanie go do odpowiedniego typu badań. Konstrukcja schematu opiera się na definicjach zawartych w Rozporządzeniu Komisji (UE) nr 651/2014 (tzw. GBER) oraz na analizie wybranych międzynarodowych praktyk i przypadków klasyfikacyjnych. Należy jednak podkreślić, że przedstawione narzędzie ma charakter orientacyjny i pomocniczy – stanowi wsparcie w procesie oceny, lecz nie zastępuje analizy merytorycznej danego projektu. Każdorazowo klasyfikacja powinna być dokonana z uwzględnieniem specyfiki przedmiotu badań, zakresu planowanych działań oraz celu, jakiemu mają służyć uzyskane rezultaty.

Rys. 1. Schemat decyzyjny dotyczący „nowej wiedzy"

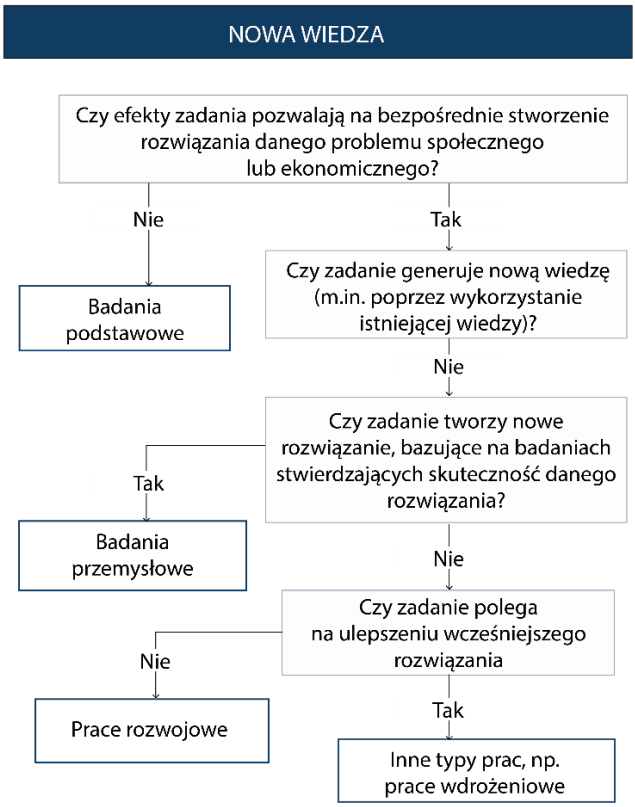

Źródło: opracowanie własne PW

Podsumowując przedstawiony schemat decyzyjny w zakresie projektów o charakterze społeczno-ekonomicznym, należy stwierdzić, że:

- **Badania podstawowe** to działania mające na celu dostarczenie wiedzy, która w przyszłości może być wykorzystana w praktyce, np. w ramach kolejnego zadania badawczego. Badania podstawowe nie mają na celu bezpośredniego opracowywania sposobów rozwiązania danego problemu społeczno-ekonomicznego.
- **Badania przemysłowe** to działania, które generują nową wiedzę (np. poprzez łączenie istniejącej wiedzy) i ich celem jest bezpośrednie opracowanie rozwiązania danego problemu społeczno-ekonomicznego.
- **Prace rozwojowe** to działania mające na celu wykorzystanie istniejącej wiedzy (np. ulepszenie i adaptacja zbadanych rozwiązań, ale jeszcze nie wdrożonych) w celu zastosowania i rozwiązania danego problemu społeczno-ekonomicznego.

NCBR
Narodowe Centrum Badań i Rozwoju